

3.7 Vangnet uitgeprocedeerde asielzoekers

Naam deelplan	Vangnet	Categorie	3
Resultaten	No. 49	Organisaties	VOD Markt 17

1. Waarom

Het huidige asielbeleid van de Nederlandse overheid heeft sterk restrictief karakter. Dit houdt in dat het eerste verzoek tot asiel op basis van het VN Vluchtelingenverdrag streng beoordeeld wordt en dat het verre van eenvoudig is om in Nederland asiel te verkrijgen. Het gevolg van een strenge beoordeling is dat er altijd mensen zullen zijn die ten onrechte worden afgewezen. Iedere asielzoeker die een negatieve beschikking heeft ontvangen op zijn of haar verzoek wordt geacht Nederland binnen 28 dagen te verlaten. Dat geldt ook voor de mensen van wie de voorlopige vergunning tot verblijf asiel wordt ingetrokken, bijvoorbeeld omdat de Nederlandse overheid van mening is dat zij weer veilig kunnen terugkeren naar hun land van herkomst. Na die 28 dagen kunnen zij geen gebruik meer maken van voorzieningen van de overheid. Ze staan dus letterlijk op straat zonder middelen van bestaan.

In 2009 heeft de gemeenteraad van Wageningen uitgesproken dat het onwenselijk is dat afgewezen asielzoekers op straat verblijven en besloten om jaarlijks een subsidiebedrag beschikbaar te stellen voor de opvang en begeleiding van deze doelgroep. Daarbij heeft de gemeenteraad criteria geformuleerd aan de hand waarvan bepaald kan worden of mensen wel of niet tot de doelgroep behoren. In ieder geval dient er een band te zijn met Wageningen om een aanzuigende werking te voorkomen. De beoordeling of asielzoekers voldoen aan de criteria is belegd bij een onafhankelijke toetsingscommissie. Deze toetsingscommissie vervult een vergelijkbare rol voor de noodopvang van de gemeente Arnhem.

2. Voor wie

De doelgroep bestaat uit mensen van wie het eerste verzoek tot asiel is afgewezen of waarvan de voorlopige vergunning verblijf asiel is ingetrokken en die geen aanspraak kunnen maken op voorzieningen van de Rijksoverheid. Vaak is er sprake van een uitzichtloze situatie. Ze kunnen of willen niet terug en tegelijkertijd mogen ze niet blijven en worden geacht om zelf het land te verlaten. De landelijke overheid heeft geen zicht op wie er wel en wie er niet zijn vertrokken. En van degenen die niet zijn vertrokken heeft men geen idee waar ze dan verblijven en onder welke omstandigheden ze (over)leven.

Wageningen is een stad met inwoners met relatief veel nationaliteiten. De praktijk wijst uit dat mensen uit de doelgroep in eerste instantie bij familie, vrienden, kennissen en landgenoten hulp zoeken in de vorm van onderdak. Op termijn is dat zonder enige verandering in hun situatie vaak niet vol te houden. De lasten worden voor degenen die onderdak bieden worden te hoog of er ontstaan irritaties over en weer. De andere kant van de medaille is dat er ook misbruik wordt gemaakt van hun afhankelijke positie. Uitbuiting en seksueel misbruik komen helaas regelmatig voor. Zwerven van adres naar adres, aangevuld met perioden van dakloosheid, komt ook voor. De ervaring leert dat mensen uit deze doelgroep zich pas na een lange periode aanmelden voor hulp. Soms is dat een aantal maanden nadat ze te horen hebben gekregen dat hun verzoek tot asiel is afgewezen, soms ook pas na jaren.

Om uit die vicieuze cirkel van uitzichtloosheid te geraken is het noodzakelijk dat er gewerkt gaat worden aan een toekomstperspectief. Dat kan zijn het alsnog verkrijgen van een verblijfstitel in Nederland, doormigratie naar een ander land of terugkeer naar het land van herkomst. Daarmee wordt voorkomen dat ze eindeloos in een positie blijven verkeren waarin ze afhankelijk zijn van de steun en goedheid van anderen, niet kunnen meedoen in de samenleving en een gereede kans lopen op uitbuiting en misbruik.

3. Wat willen we bereiken

De inzet is primair gericht op het realiseren van een toekomstperspectief. Voor zover noodzakelijk en beschikbaar wordt ondersteuning geboden in de vorm van leefgeld en/of onderdak. Daarnaast wordt gezorgd voor toegang tot de zorg en onderwijs voor kinderen in de leerplichtige leeftijd.

Het voorkomt dat mensen op straat moeten zien te overleven, overlast kunnen veroorzaken of zelf slachtoffer worden. Het voorkomt ook dat mensen in een uitzichtloze positie blijven verkeren

<i>Resultaat/effect</i>	<i>Concreet doel</i>	<i>indicatoren</i>	<i>monitoring</i>
49. er is ondersteuning voor uitgeprocedeerde vluchtelingen die buiten hun schuld niet in aanmerking komen voor opvang en die voldoen aan de daartoe door de gemeenteraad vastgestelde criteria	voor de doelgroep is er juridische en sociaal-maatschappelijke begeleiding beschikbaar is en er gedurende het jaar 14 opvangplaatsen beschikbaar zijn voor mensen die voldoen aan de door de gemeenteraad gestelde criteria	Aantallen opgevangen uitgeprocedeerden	Aantallen worden bijgehouden in de administraties en registraties van Vluchteling Onder Dak en de samenwerkende partners. Klanttevredenheid wordt steekproefsgewijs gemeten aan de hand van een gestructureerde vragenlijst (functionele, technische en relationele waardering).

4. Onderbouwing

Na elf (!) jaar toch eindelijk een verblijfsvergunning voor dit gezin. En meteen op de eerste dag een baan voor de vader van het gezin, die niet begreep waarom de klantmanager van de Dienst Sociale Zaken drie weken later met hem overdag onder werktijd een gesprek wilde voeren. Zijn drie jaar lang door Vluchteling Onder Dak ondersteund en begeleid.

In de afgelopen drie jaar zijn 42 cliënten vertrokken. In onderstaande tabel staat de reden voor hun vertrek.

Reden van vertrek	aantal	%
Verblijfsvergunning	17	40
Doormigratie	4	10
Terugkeer naar land van herkomst	2	5
Opvang door Rijksoverheid	11	26
Met onbekende bestemming vertrokken	2	5
Naar andere noodopvang	5	12
Overleden	1	2

Totaal	42	100
--------	----	-----

Deze cijfers sluiten aan bij het beeld van andere noodopvang organisaties in het land die tot vergelijkbare resultaten komen. Althans als ze meer bieden dan alleen een bed-, bad- en broodregeling. Begeleiding van de cliënten bij het realiseren van een toekomstperspectief is daarbij de sleutel tot succes. Onze aanpak laat ook zien dat dit tot aantoonbaar resultaat leidt.

Invulling van de Wageningse principes

We proberen problemen zoveel mogelijk te voorkomen door er voor te zorgen dat onze cliënten niet op straat bivakkeren, dat ze toegang hebben tot de zorg, dat kinderen onderwijs krijgen, dat ze leefgeld hebben om eten te kopen en gebruik kunnen maken van de voedsel- en kledingbank, dat ze niet in een isolement geraken door de inzet van buddy's en dat zij weer kunnen nadenken over hun toekomst en daarin weer de regie kunnen krijgen over hun eigen leven.

We gaan uit van de behoeften en mogelijkheden van onze cliënten, we nemen niet over, maar werken met hen samen aan het realiseren van hun toekomstperspectief. Daarbij is elke situatie verschillend en ook elke cliënt. Iedereen heeft zijn eigen verhaal en het is vaak een verademing voor cliënten dat ze eindelijk hun verhaal kwijt kunnen zonder een waardeoordeel van onze kant. Wij nemen mensen zoals ze zijn. Ze zijn geen nummer, geen dossier, maar een mens die gehoord wil worden.

Wij zijn afhankelijk van de medewerking van andere organisaties. In ons eentje kunnen we nooit het beste resultaat realiseren voor onze cliënten. We waarderen en koesteren de samenwerkingsrelaties die we in een reeks van jaren hebben kunnen opbouwen. Die vormen mede de basis voor ons succes.

Er is sprake van een nauwe samenwerking tussen Vluchtelingenwerk en Vluchteling Onder Dak. We delen dezelfde kantoorruimte, verzorgen gezamenlijk voorlichting en werven gezamenlijk vrijwilligers. Medewerkers en vrijwilligers van Vluchteling Onder Dak maken gebruik van het cursusaanbod van Vluchtelingenwerk en we delen gezamenlijke informatie via Vluchtweb.

Toch blijven we twee aparte organisaties. Vluchtelingenwerk richt zich niet op het bieden van noodopvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Daar heeft deze organisatie niet de middelen voor. Vluchteling Onder Dak heeft die middelen wel. Financieel gezien deels vanuit subsidiegelden en voor het overige uit bijdragen van particulieren, kerken, bedrijven en fondsen en inhoudelijk gezien door het lokale draagvlak dat zij in de afgelopen twintig jaar heeft opgebouwd.

Vluchteling Onder Dak is altijd transparant geweest. We zijn open over wat wij doen, houden ons aan de wet en leggen verantwoording af over onze werkwijze en resultaten. We maken ons sterk voor mensen die vermalen dragen te worden in de raderen van de bureaucratie, we schuwen het niet om misstanden aan de kaak te stellen en daar waar nodig actie te voeren om de belangen van onze cliënten te dienen. We vormen de luis in de pels als het gaat om het Nederlandse asielbeleid. We maken zichtbaar wat de gevolgen zijn van dit beleid en maken ons sterk voor een verbetering van de positie van ongedocumenteerden.

Invulling mensen- en kinderrechten

Ons aanbod zorgt ervoor dat er ook hulp en ondersteuning wordt geboden aan mensen die door de landelijke overheid zijn uitgesloten van hulp, maar aan wie daardoor onrecht wordt gedaan. Wij komen juist op voor de menselijke waardigheid en spreken de overheid aan op het nakomen van mensen- en kinderrechten. Het spreekt voor zich dat wij iedereen aanvaarden zoals hij of zij is. Wij trekken echter wel de grens bij mensen die zich aantoonbaar schuldig hebben gemaakt aan ernstige (oorlogs-) misdrijven en/of schending van de mensenrechten.

Invulling hoofdlijnen van beleid

De aanpak van Vluchteling Onder Dak richt zich op een specifieke doelgroep en met ons aanbod wordt tegemoet gekomen aan hun behoeften en wordt rekening gehouden met hun kwetsbaarheden. Dat betekent niet in dat we alle vragen kunnen beantwoorden. Daar waar professionele hulp of zorg nodig is, verwijzen wij door c.q. leiden wij onze cliënten toe naar de geëigende personen en instanties. Zo nodig bemiddelen we en zorgen ervoor dat professionele hulp en zorg voor onze doelgroep beschikbaar is en blijft.

Dat een asielverzoek wordt geweigerd of een voorlopig verblijf asiel wordt ingetrokken kunnen we niet voorkomen. Wel wordt er door Vluchtelingenwerk ingezet op de begeleiding van asielzoekers voorafgaand aan hun asielprocedure wanneer ze verblijven op een Procesondersteuning. Locatie (POL) en worden statushouders geattendeerd op wijzigingen in het beleid ten aanzien van "veilige"

landen of bij het aflopen van de termijn van de voorlopige vergunning tot verblijf. Zolang asielzoekers nog in de procedure zitten voor de eerste aanvraag of in het bezit zijn van een verblijfsvergunning biedt Vluchtelingenwerk juridische begeleiding en ondersteuning. Pas als dat niet tot het gewenste resultaat leidt, vindt er een overdracht plaats naar Vluchteling Onder Dak. Andersom als cliënten van Vluchtelingen Onder Dak een verblijfsvergunning krijgen vindt overdracht plaats naar Vluchtelingenwerk. Tot het moment dat voor de betreffende cliënt huisvesting en inkomen is geregeld, draagt Vluchteling Onder Dak zorg voor leefgeld en onderdak.

Vluchteling Onder Dak is een vrijwilligersorganisatie. Dat biedt burgers uit Wageningen de mogelijkheid zich in te zetten voor anderen. Betrokkenheid, zorg en belangstelling voor elkaar vormen de pijlers voor het versterken van burgerschap. Wij brengen mensen met heel verschillende achtergronden bijeen om gezamenlijk te werken aan het ondersteunen van onze cliënten en het verbeteren van hun positie. Burgers worden in staat gesteld om hun betrokkenheid bij afgewezen asielzoekers en/of hun kritische houding ten opzichte van het Nederlandse asielbeleid om te zetten in concrete acties.

5. Aanpak

a) Juridische en sociaal-maatschappelijke begeleiding

Om te voorkomen dat het bieden van noodhulp dweilen met de kraan open wordt, zal er ook gewerkt moeten worden aan een reëel en haalbaar toekomstperspectief voor betrokkenen. Daarbij gaat het in de eerste plaats om een juridisch perspectief. Dat kan zijn het alsnog verkrijgen van een verblijfstitel in Nederland of een ander land, doormigratie of terugkeer naar het land van herkomst. De praktijk leert dat dit vaak lange en tijdrovende procedures zijn. In de tussentijd bestaat behoefte aan een zinvolle dagbesteding, begeleiding bij medische en maatschappelijke problemen en het leren van de Nederlandse taal

- Er is voor alle cliënten een begeleidingsplan opgesteld met daarin afspraken over de realisatie van hun toekomstperspectief
- De voortgang van de lopende procedures is bewaakt
- Er wekelijks een juridisch spreekuur is gehouden
- Nieuwe cliënten ter beoordeling zijn voorgelegd aan de Toetsingscommissie Noodopvang
- De Toetsingscommissie Noodopvang periodiek is geïnformeerd over de voortgang van de lopende procedures
- De kosten van de Toetsingscommissie zijn niet opgenomen in de kosten van deze activiteit. De gemeente Wageningen treedt immers op als opdrachtgever van de Toetsingscommissie en rekent daarom rechtstreeks met de commissie af op basis van daadwerkelijke inzet.

b) Leefgeld

De activiteit bestaat uit het tweewekelijks verstrekken van leefgeld en financiële ondersteuning bij reiskosten in het kader van de procedure (bezoek IND, advocaat, rechtbank, ambassade, etc.), legeskosten en eigen bijdragen juridische hulpverlening, niet vergoede medische kosten (eigen bijdragen bij medische noodzakelijke hulp) en opleidingskosten (boeken, lesgeld, etc.).

Toetsing aan de door de gemeente gestelde criteria vindt plaats door een onafhankelijke toetsingscommissie. Deze beoordeelt aan de hand van het cliëntdossier of betrokkene aan de criteria voldoet en voor welke periode. Zie hiervoor a.

De verstrekking van de financiële ondersteuning vindt plaats per kas. Alle verstrekkingen worden op persoonsniveau geadmistreerd aan de hand van getekende kassabonnen die met uitzondering van het leefgeld voorzien zijn van bewijsstukken voor de gemaakte kosten.

Het resultaat van deze activiteit is dat er jaarlijks: gemiddeld 14 opvangplaatsen gerealiseerd.

Een opvangplaats betekent dat betrokkene leefgeld krijgt (€ 37,50 per week), dat noodzakelijke en onvermijdbare medische-, juridische-, reis- en overige kosten worden vergoed (gemiddeld een bedrag van € 200 per jaar) en dat aan hen onderdak wordt geboden (gemiddeld € 250 per maand).

Resultaat: gemiddeld 14 personen die voldoen aan de door de gemeenteraad gestelde criteria met leefgeld zijn ondersteund.

c) Huisvesting

Huisvesting wordt geboden in door Stichting Vluchteling Onder Dak gehuurde of in bruikleen verkregen woonruimtes. Stichting Vluchteling Onder Dak betaalt de kosten die bestaan uit o.a. huur, gebruiksvergoedingen, het gebruik van gas, water en licht en een internetaansluiting. Gezien de kosten kan er slechts aan een beperkte groep onderdak worden geboden. Daarbij gaan gezinnen met kinderen voor alleenstaanden. Huisvesting aan alleenstaanden wordt in principe alleen geboden indien er sprake is van een medische of sociaal-maatschappelijke indicatie. In noodgevallen wordt gebruik gemaakt van de tijdelijke opvangcapaciteit in het stoelenproject in Arnhem. Resultaat: Aan gemiddeld 14 personen die voldoen aan de door de gemeenteraad gestelde criteria is onderdak jaarlijks geboden.

d) Buddyzorg

De gemiddelde doorlooptijd van juridische procedures voor het alsnog verkrijgen van een verblijfstitel lopen steeds verder op. Zeker als er ook nog bezwaar- en beroepsprocedures volgen of een hoger beroep als de IND het niet eens is met de uitspraak van de rechter. Afgewezen asielzoekers zijn over het algemeen schuw en niet sociaal actief. Laagdrempelig aanbod van activiteiten zou hen uit hun isolement kunnen halen. Voorwaarde is wel dat hen daar een veilige omgeving kan worden geboden. Hun levenshouding is gericht op overleven. Dat en het verkrijgen van een verblijfstitel is hun grootste prioriteit. Het zou enorm kunnen helpen als er plekken zijn waar zij geïntroduceerd kunnen worden en waar ze anderen kunnen ontmoeten c.q. kunnen deelnemen aan activiteiten.

Om cliënten uit hun isolement te halen is gekozen voor een gerichte inzet van buddy's die aan de hand van een methodische aanpak de sociale integratie en maatschappelijke participatie bevorderen. Daarmee wordt de buddyzorg minder vrijblijvend en meer gericht op het behalen van vooraf afgesproken doelen en resultaten.

Onderdeel van het opbouwen van een eigen netwerk vormt deelname aan bestaande activiteiten en initiatieven gericht op ontmoeting en mogelijkheden om zich als vrijwilliger in te zetten.

Resultaat:

- Buddy's zijn geworven, opgeleid en begeleid bij de methodische begeleiding van 15 cliënten van 16 jaar en ouder
- Tien volwassenen zijn geïntroduceerd bij het inloopcentrum Markt 17 en hebben vijf keer een gratis maaltijd gebruikt in het Inloopcentrum
- Een volwassene actief is geworden als vrijwilliger in een buurthuis en gebruik maken van onder meer de taallessen
- Vijf volwassenen hebben een individuele introductie gehad bij de bblthk

e) Informatie en adviespunt

Voor burgers, ambtenaren en professionele hulp- en zorgverleners vervult Vluchteling Onder Dak het informatie- en adviespunt rondom alle vragen die te maken hebben met verblijfsrecht. In 2013 heeft Vluchteling Onder Dak in samenwerking met Vluchtelingenwerk en de Raad van Kerken het Paspoort van Wageningen uitgegeven. In dit boekwerk zijn de basisrechten voor ongedocumenteerden beschreven en is aangegeven voor welke vragen ze bij welke Wageningse organisaties terecht kunnen. (Zie ook categorie 2 "Informereren" waar de actualisatie van het Paspoort is opgenomen.)

f) Hulp bij gezondheidsproblemen

Afgewezen asielzoekers hebben recht op medisch noodzakelijke hulp. Zij kunnen zich echter niet verzekeren voor ziektekosten. Dit betekent dat de betreffende hulp- en zorgverleners hun kosten – voor zover zij niet inbaar zijn - kunnen declareren bij het College voor Zorgverzekeringen. Hiervoor zijn spelregels opgesteld in de regeling "zorg aan onverzekerbare vreemdelingen". Globaal komt die regeling er op neer dat medisch noodzakelijke kosten die anders onder het basispakket zouden vallen geheel of nagenoeg geheel vergoed worden

g) Realiseren van voldoende draagvlak

De hiervoor genoemde activiteiten zijn alleen mogelijk als daarvoor voldoende draagvlak is binnen de samenleving. Het restrictieve vreemdelingenbeleid en het hiermee verband houdende negatieve maatschappelijke klimaat maakt dat hulp aan afgewezen asielzoekers niet op ieders instemming kan rekenen. Toch zijn er vrijwilligers nodig die zich willen inzetten voor de doelgroep, is er behoefte aan een verbetering van de fondsenwervingsactiviteiten en draagt het meetbaar maken van het maatschappelijk effect en rendement bij aan een positieve beeldvorming. Tot slot is er behoefte aan publieksacties om de problemen van mensen zonder verblijfstitel over het voetlicht te brengen.

6. Budget

BASISINFRASTRUCTUUR

<i>Activiteit / interventie</i>	<i>Organisatie</i>	<i>Totaal</i>
Juridische en sociaal-maatschappelijke begeleiding	VOD	€ 29.500
Verstrekken leefgelden	VOD	€ 23.600
Huisvesting	VOD	€ 42.000
Coördinatie buddyzorg en toerusting buddy's	VOD	€ 8.900
Hulp bij gezondheidsproblemen	VOD	n.v.t.
Realiseren draagvlak	VOD	n.v.t.
Totaal		€ 104.000

UIT FONDS SAMEN WAGENINGEN

<i>activiteit</i>	<i>organisatie</i>	<i>prijs/product</i>	<i>kosten</i>
Informatie - en adviespunt	VOD		€ 2.000
Totaal			€ 2.000